

La Xina i el capitalisme democràtic

Fa tres mesos el Buró Central de Traduccions i Compilacions del Partit Comunista Xinès em convidà a participar en un simposi a porta tancada per debatre el futur polític i democràtic de la Xina. El Buró té, des del 1938, la missió de salvar el cànon marxista, del Marx més jove als documents aprovats a les conferències i congressos del partit, i de fer recerca teòrica sobre el “socialisme amb característiques xineses”. Per això mateix, em digué l’organitzador de les jornades, és l’única institució a tot el país amb la legitimitat i capacitat d’explorar alternatives al model polític existent.

El simposi es va desenvolupar durant dos dies en un hotel a tocar del llac Occidental, un estany ovalat, esquitxat de masses de lotus i rodejat d’una vegetació d’un verd tendre i esblaimat que hi ha al bell mig de la ciutat de Hangzhou. Als participants, diverses dotzenes, ens encabiren en una sala molt àmplia, tota blanca, asseguts per ordre jeràrquic en rengleres de taules amb tovalles blanques i teteres de ceràmica blanca. Regularment, un grum, també vestit de blanc, passava encongint per omplir-les d’aigua bullent. A fora, quan no queia una pluja fina, hi havia una boirina fumejant, irisada per un sol descolorit. Em van assegurar que, per clima, geografia i urbanisme, Hangzhou representa el màxim ideal estètic a la civilització xinesa.

Com correspon a unes jornades fetes sota el títol ambigu de Simposi Internacional sobre el Passat i Present de la Governança a la Xina, la major part del temps les discussions van ser hermètiques. La paraula *democràcia* flotava subtil a l’ambient. Però com devia passar al franquisme fraguista i postfraguista, els convidats van preferir fer servir la ironia blanca que la interpel·lació directa.

Ara bé, malgrat aquella prudència generalitzada i l’anglès a vegades impenetrable del servei de traducció, era fàcil sentir que els participants estaven dividits entre el que podríem anomenar intel·lectuals “nacionalis-



CARLES BOIX

PROFESSOR UNIVERSITAT PRINCETON

tes” i acadèmics “liberals”. El sector nacionalista, que era majoritari, estava obsessionat a recuperar el lideratge tecnològic i cultural que la Xina havia tingut en l’època de Marco Polo i a redimir-la de la humiliació d’haver estat derrotada i menyspreada per les potències occidentals al segle dinou. En la seva opinió, una bona governança consistia a fer dues coses. Primer, mantenir l’estabilitat i la unitat del país i, per tant, evitar un canvi polític accelerat que podria fer explotar un país que ara bull com una olla a pressió. Segon, utilitzar l’estat i el seu mandarinat, que són entitats bimilenàries i per tant plenament xineses, per gestionar l’economia i per posar contra les cordes el capitalisme liberal, fragmentat, tou i sense brúixola dels Estats Units. Perquè, com em va preguntar retòricament una professora jove amb clara vocació de Plató, si la democràcia selecciona els millors, és que funciona bé, però si no ho fa, de què serveix? ¿No és superior un sistema que sempre tria els més

El Partit Comunista Xinès em va convidar a un simposi a porta tancada sobre el futur de la Xina. La qüestió és si el capitalisme d’estat és una alternativa al democràtic

preparats a un que elegeix un Bush?

Als elements liberals del simposi els movia, en canvi, un patriotisme diferent. El país també els feia mal. Però rebutjaven l’apel·lació que feia la majoria a l’excel·lència (i a la superioritat) de la civilització xinesa. S’oposaven a la idea d’una cultura nacional inamovible, d’una ànima xinesa diferent, que és l’argument que fa servir el poder per mantenir l’*statu quo*. Defensaven la creació d’un sistema democràtic i d’un estat transparent. Semblaven preferir l’exili, interior o exterior, a haver de suportar l’encotillament de l’estatisme i col·lectivisme de sempre. Eren, en una paraula, uns individualistes rabiosos que, tanmateix, no podien deixar d’oblidar els més de cent cinquanta milions d’immigrants rurals que malviuen a les ciutats desproveïts de tota mena de drets civils i polítics.

Per descomptat, aquesta tensió no ha estat ni és exclusiva de la Xina. L’han experimentat tots els països que no van fer la Revolució Industrial al segle dinou i que van quedar-se a la cua del desenvolupament. Al segle vint, però, el comunisme la va resoldre o amagar quan va combinar la denúncia anticapitalista, que ha estat sempre la gran bandera mobilitzadora de dretes i esquerres al Tercer Món, amb una proposta política que prometia la superació de tots els defectes i crisis de l’economia de mercat. O, en altres paraules, quan va convertir els països colonitzats i els pobres de la terra, si més no retòricament, en l’avantguarda de la modernitat.

Després, el fracàs de l’economia planificada va fer bascular l’hegemonia de les idees novament cap al liberalisme democràtic, d’arrel angloeuropa. I, ara, la crisi econòmica a Europa i el dinamisme galopant de l’economia xinesa han revifat el programa del capitalisme d’estat fins a convertir-lo, almenys sobre el paper, en la gran alternativa al capitalisme democràtic. La qüestió fonamental és, com al simposi d’Hangzhou, si aquesta opció és la millor i la més viable. En parlaré al proper article.